

Za gospodarje

Maribor, dne 13. marca 1935.

Kmet — nosilec svetovnega nazora.

Današnja kriza je toliko hujša, kakor razne gospodarske krize v prejšnjih 10-letjih, ker ta kriza ni samo gospodarska kriza, ampak je tudi kriza takozvanega liberalnega svetovnega nazora. Ta svetovni nazor je vladal dolga desetletja in stoletja v meščanski družbi, ki je odločevala do pred kratkem skoraj edino tako v tujih deželah, kakor tudi pri nas. Ta svetovni nazor, ki je temeljil v meščanski družbi in v uradništvu, so hoteli zanesti tudi med kmete in delavce. Po svetovni vojni je bilo jasno vedno bolj, da je tega naziranja konec in da mora priti nekaj novega. Socialisti so tedaj in še danes pripovedovali na ves glas, da smejo samo oni s svojim materialističnim marksizmom prevzeti dedščino propalajočega liberalizma. Res je, da mora priti nov stan, ki bo prevzel to dedščino, toda ne more in ne sme prevzeti zlasti ne pri nas te dedščine nihče drugi, kakor kmet.

Ta stan, ki bo nosilec novega svetovnega nazora, mora biti pri nas samo naš kmečki stan. Ta stan stoji v sredi med skrajnima dvema nazoroma: med liberalnim velekapitalizmom in med marksističnim socializmom ter komunizmom. Kmečki stan pa je oni stan današnje družbe in tudi bodoče ureditve družbe, ki naj danes pripravlja novo gospodarsko ureditev in to novo gospodarsko ureditev nato tudi uresniči. Samo na ta način bo postavljen trden temelj demokraciji, o kateri toliko govorimo, pa je je vendar vsak dan manj. Samo na ta način bodo obvarovane tudi vse svoboščine, ki so v zvezi z demokratično ureditvijo današnje družbe. Ves napredek pa bo mogoč nato samo, ako bodo tudi ostali stanovi delali skupaj s kmečkim stanom. Tako skupno delo bo dovedlo najprej do načrtnega gospodarstva, ki je

gotovo predpogoj in temelj bodoče gospodarske in družabne ureditve.

*

Nekaj upanja za lesne trgovce.

Nova trgovska pogodba za izvoz našega lesa v Italijo.

Naš lesni izvoz v Italijo je vsled zadnjih italijanskih odredb povsem prekinjen. Tozadevno se bo najbrž obrnilo že kmalu na bolje, ker bodo začela trgovinska pogajanja med našo državo in Italijo še ta mesec in bo šlo tokrat pred vsem za izvoz našega lesa. Težave so pač v tem, ker smo mi doslej v Italijo vedno več uvažali, kakor pa od nje kupovali. Italija skuša z novimi prekinitvami uvoza našega lesa uravnovesiti svoj izvoz napram tujemu uvozu, kar je iz njenega vidika povsem razumljivo. Dravska banovina je čisto navezana na izvoz v Italijo in radi tega se bo moral najti pri najnovejših pogajanjih način, ki bode urejal trgovske razmere med obema državama. Neobhodno potrebno bi bilo, da bi bili zastopani pri teh pogajanjih izvozniki iz Slovenije, katerim je največ ležeče na tem, da vladajo med nami in Italijo dobri trgovinski odnošaji. V očigled novi trgovski pogodbi je treba posebej poudariti še zahtevo, da se imenujejo kot člani jugoslovanski trgovinske delegacije poleg slovenskih izvoznikov še tudi slovenski lesni strokovnjaki.

Nekaj o prepovedi izvoza orehovitih debel.

Iz naše države so izvozili v zadnjih letih 2500 vagonov orehovitih debel. Če bi šel ta izvoz neovirano naprej, bi bila naša država v kratkem brez oreha. Radi nazadovanja orehovega drevesa je vlada prepovedala izvoz orehovitih debel. Zopet se je pojavila propaganda, da se izvoz oreha dovoli. Treba pa poudariti, da je ta zahteva neutemeljena in da radi prepovedi izvoza orehovitih debel nikakor

ne bo trpela naša trgovska bilanca. Za vagon orehovich debel dobimo 30.000 Din, za vagon furnirja pa 200.000 Din. Za en vagon furnirja pa sta potrebna dva in pol vagona debel. Za vagon furnirja dobimo 120.000 Din več. Iz tega računa je že razvidno, da je edino pravilno to, da se obdrži tudi za naprej prepoved o izvozu orehovich debel in da se dovoli samo izvoz doma predelanega orehovega lesa.

Onim, ki se zanimajo za izvoz našega lesa v Brazilijo.

Tvrdba Jugo-Agencia LTDA, Caixa Postal, 1723 S. Paulo Brasil ima interese za uvoz jugoslovanskega lesa v Brazilijo in sicer: za furnirje iz orehovine, hrastovine, borovine, smreke in jelke. Ponudbe je poslati imenovani tvrdki z navedbami an cif pristanišče Santos, Brazilija.

Ljudski pravnik.

Dolg gostilničarja. Raf 50. — L. 1930 in 1931 ste prodajali gostilničarju na upanje vino toliko časa, da Vam sedaj dolguje skupaj znesek 4640 Din. Prvotno ste imeli dogovorjene 6%ne obresti leta 1934 pa le 4%ne. Gostilničar, ki ste mu prodajali vino, je obenem tudi trgovec in ima malo zemlje. Plačilo dolga Vam je vedno obljuboval, vendar Vam doslej ni plačal nobenih obresti in tudi na račun svojega dolga Vam še ni ničesar dal. Vprašate, ali je ta Vaš dolžnik zaščiten, če ni, zdaj Vam mora plačati in koliko obresti Vam mora plačati. — Vaš dolžnik more biti po uredbi o zaščiti kmetov zaščiten samo takrat, ako njegov obdavčeni dohodek pretežno izvira iz kmetijstva in mu je kmetijstvo glavni poklic. Ako mu je pa kmetijstvo samo postranski posel in se peča v glavnem samo z gostilno in trgovino, tedaj pa v nobenem slučaju ne more biti zaščiten kot kmet, četudi bi plačeval največ zemljiškega davka. Kateri poklic je glavna gospodarska pridobitna panoga, boste sami vedeli, ker mi ne poznamo trgovca, ki ste mu prodajali. Vaša terjatev bi zastarela v treh letih, ako ni v tem času dolžnik-gostilničar dolga izrecno ali pa molče priznal, kar pa se je po Vaši informaciji zgodilo. Vsled takega priznanja niste zgubili svojih pravic. S tem je

pa takoj rešeno tudi vprašanje, kedaj smete od gostilničarja zahtevati plačilo kupnine za prodano vino. Ako niste gostilničarju dovolili odloga plačila, isto lahko takoj zahtevate brez vsakega odlašanja. Obresti smete zaračunati take, kakršne ste dogovorili. Ako pa višine niste dogovorili, smete zahtevati 4%ne. Z dogovorom pa smete določiti največ 8% obresti. Če gostilničar noče zlepega plačati, ga morate tožiti na plačilo kupnine pri onem sreskem sodišču, v čigar okolišju ima dotični dolžnik svoje redno domovališče, torej kjer stalno stanuje. Če bi se pa izkazalo, da je zaščiten, pa po najnovjši uredbi zopet ne morete ničesar izterjati, marveč potrpeljivo čakati do 1. septembra 1935.

Izbrisne pobotnice. Sif. — Pred 20. 4. 1432 ste prevzeli od svoje matere posestvo, na katerem sta bili vknjiženi dve terjatvi. V smislu uredbe o zaščiti kmetov ste obe terjatvi plačali po odbitku 22% terjatev. Dolg ste plačali takrat, ko je veljala uredba, da lahko toliko odbijete pri takojšnjem plačilu. Upnika sta bila s tem odbitkom tudi zadovoljna, a vendar Vam pa nista dala izbrisnih pobotnic z utemeljitvijo, da mora iziti še nov pravilnik. Sedaj pa zahtevata oba upnika od Vas še plačilo 22%, kolikor ste pri plačilu v sporazumu z upnikoma odtegnili. Vprašate, če to lahko zahtevajo in če jih Vi lahko s tožbo prisilite, da Vam izdajo izbrisni pobotnici. — Naše mnenje v tem pogledu je, da Vam nobeden ne more že pridobljenih pravic odvzeti. Ako ste Vi plačali svoj dolg takrat, ko Vam je zakon dajal možnost, da odbijete pri takojšnjem plačilu 22% svojih terjatev, ne more niko od Vas zahtevati doplačila, ako se je zakonito določilo kasneje izpremenilo v Vašo škodo, pa zakon sam ni tega izrecno določil. Ker ste dolg v celoti plačali, morata upnika dati potrebni izbrisni pobotnici. Ako nočeta tega dati zlepega, jih lahko s tožbo prisilite k temu. Poskusite najprej še enkrat zlepa doseči obe izbrisni pobotnici, ako pa le ne bo šlo, potem pa Vam ne preostane drugega kakor sodna pot.

Prevzem brenion. P. f. Grad. — Sosedu ste pet let stregli ter je napravil prod tremi pričami pisмено pogodbo, s katero Vam je prepustil nekoliko zemlje.

da jo lahko rabite do svoje smrti. Sedaj po gospodarjevi smrti Vam hočejo to-le zemljo vzeti. Želite vedeti, kam se morate obrniti, da preprečite ta odvzem. — Najbolje bi bilo, ako bi bili pogodbo pokazali pri zapuščinski razpravi. Ako tega niste storili in se Vaše pravice niso ugotovile in priznale pri tej pril'ki, tedaj lahko dediče s tožbo prisilite na spoštovanje z umrlim sklenjene pogodbe. Ker tožbe ne znate napraviti sami, morate najeti odvetnika, ali pa morate na uradni dan vložiti tožbo na sodišču, kjer Vam bodo dali tudi potrebne nadaljne informacije in nasvete.

Izterjanje danega posojila. Kūmič. — Svojemu sosedu ste v težkih časih posojili nekaj denarja. Obresti Vam je plačeval do leta 1929, od tega časa dalje pa Vam ne plača ničesar, marveč se vedno izgovarja in stalno prosi, da ga počakate. Najmanj 20krat ste ga opomnili in prosili, ker ste sami v stiski, pa noče ničesar vrniti, še obresti noče plačati. Vprašate, kaj morate ukreniti, da pridete do svojega denarja. — Ako je Vaš sosed zaščiten kmet, morate ostati lepo mirni in ga čakati še naprej na plačilo prvega obroka do 1. septembra 1935. Ako ta Vaš dolžnik ni kmet, ga morate tožiti pri domačem sreskem sodišču; ko boste že imeli sodbo, ga boste rubili, ako ne bo že preje prostovoljno plačal. Še enkrat ga opozorite in ga opomnite na svoj težki gospodarski položaj in nato, kakšno dobroto ste mu napravili takrat, ko ste mu posojili denar. Če ima vest, bode spoznal, da njegovo ravnanje ni pravilno in Vam bo vrnil polagoma ali pa nenkrat, kar Vam je dolžan.

Izplačilo dediščine. Japrem. — Na vašem posestvu je vknjižena dediščina že leta 1924. Vprašate, če spada pod zaščito. — Po našem mnenju se dedne terjatve lahko vedno in brez nadaljnega izterjavajo, ker ne spadajo pod zaščito. Le ako gre za dolžni delež, torej ako je n. pr. zapustnik-oče umrl ter napravil oporoko tako, da je prepustil vse svoje premoženje enemu otroku, dobe drugi otroci pelovico tega, kar bi prejel, ako bi oče umrl brez oporoke. V takem slučaju pa bi dobili vsak enak dedni delež; more dedič zahtevati od kmeta plačilo tega dolžnega deleža samo v onem slučaju, ako pristane nate, da se dolžni

delež znova ugotovi po vrednosti njegovega deleža ob času zahtevanega izplačila. Iz tega pojasnila boste sami mogli spoznati, ali je Vaša dedna terjatev običajna dedna terjatev, ali pa gre morda za dolžni delež.

Gospodarske zanimivosti.

Kmetijske zbornice. Zadnje čase se zelo veliko govori, še več pa piše spet o kmetijskih zbornicah. »Slovenski gospodar« je povedal že večkrat, da so kmet. zbornice našemu kmetu krvavo potrebne. Dokler pa teh zbornic nimamo, do takrat naj bi jih nadomestile strogo stanovske kmetске organizacije, katerih še tudi danes nimamo. Ustanovitev teh je veliko lažja. Razne organizacije, ki pravijo, da zastopajo koristi slovenskega kmeta, so zveze tudi že svoje stališče, kako naj bodo kmetijske zbornice organizirane, da bodo prinesle kmetu čim več besede v njegovi lastni zadevi in čim več koristi vsemu kmetškemu stanu. — Tako je povedala čisto pravilno zveza absolventov kmetijskih šol v Sloveniji, da more govoriti v imenu kmeta samo tisti, ki je sam kmet, ki torej natančno pozna vse potrebe in težkoče kmeta. Ne more govoriti v imenu kmeta kak birokratični uradnik. Tudi naj bi imele kmetijske zbornice čim večjo upravno in denarno samostojnost. Zato se nam zdi tudi popolnoma nerazumljivo stališče ljubljanske podružnice združenja agronomov, k' hoče postaviti bodočo kmetijske zbornice pod popolnoma birokratično nadzorstvo in jim tako že v naprej onemogočiti vsako delo pa tudi vsak uspeh. Ker je vprašanje kmetijskih zbornic tako važno, bo »Slovenski gospodar« ravno o tem stališču ljubljanskih agronomov še pisal podrobneje.

Gozdarski svet. Minister za gozdove in rude pripravlja uredbo o gozdarskem svetu. Ta svet bo štel 18 članov. Zastopani bodo v njem člani uprave državnih gozdov, jugoslovanskega gozdarskega združenja, raznih organizacij lesne industrije in trgovine, ministrstva financ, prometa in kmetijstva. Člani bodo imenovani za dobo treh let od gozdarskega ministrstva.

Izvoz jaje v Avstrijo. Za prvo četrtletje tekočega leta je dovolila Avstrija

sledeči uvoz jajc iz posameznih držav: iz Madžarske 12.000 stotov, iz Poljske 500 stotov in iz Jugoslavije 1840 stotov. Carina v Avstriji znaša 18 zlatih kron za 100 kg.

Razna obvestila.

Enodnevní tečaj o cepljenju vinske trte in o trsníčarstvu sploh se bo vršil v pondeljek dne 18. marca na Vinarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja od 8.—12. in od 14.—18.

Tretji tromesečni gospodinjski kuharski tečaj se prične na dr. Krekovi gospodinjski šoli v Ljubljani VII, dne 1. aprila t. l. Učenke se učijo predvsem dobre kuhe, gospodinjstva, ročna dela in šivanje. Vežbajo se tudi v vrtnarstvu in v mesecu juniju v konserviranju. Vp'snina 150 Din, mesečnina 600 Din. Priglasje sprejema ravnateljstvo omenjene šole do dne 31. marca t. l.

Naša zunanja trgovina. Ker smo po količini blaga izvozili v letu 1934 precej več kakor v letu 1931, sledi iz tega jasno, da so morale biti cene, za katere smo prodajali naše blago, mnogo nižje, kakor pa v letu 1931. Nasprotno pa pri blagu, ki ga smo uvozili, cene niso padle od leta 1931. To vse se vidi jasno tudi v notranji trgovini, ker mora kmet prodajati svoje pridelke za sramotno nizke cene, če jih še sploh prodati more. Za vse blago pa, ki ga kmet kupuje, plačuje danes še iste cene, kakor takrat, ko je mogel svoje pridelke prodati lahko po mnogó višjih cenah.

Solčava. V teku nekaj let se je stanje našega kmeta izredno poslabšalo in sicer še bolj kot v nižini. Hlevi stojijo ponekod prazni, ker jih kmet ne more več napolniti z živino kot pred leti. Ko se je prej živina boljše prodajala, je še šlo za silo; sedaj pa se ne priredi pri živini niti toliko, da bi se mogli stroški kriti. V naši mali občini je 300—400 glav manj goveje živine, kot je bilo pred nekaj leti, ovc in koz pa na tisoče manj. Tako gre rakovo pot vse naše gospodarstvo. Zadolženi smo tudi v obilni meri. Vršijo se po župniji cenitve in rubežni, česar pred nekaj leti ni bilo slišati v naši občini. Naša zemljišča so po večini živinorejska, deloma se tudi prideluje les, ki pa ima slabo ceno. Kar pa moramo kupiti, je

tako drago in deloma še bolj ko prej, ko smo boljše prodajali. Propadajo nam naša poslopja in orodje je skoraj za nič.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 9. marca 1935 so pripeljali 91 komadov zaklanih svinj. Radi slabega vremena ni bilo krme na trgu. Kmetje so pripeljali 28 vreč krompirja po 0.50—0.75, 20 vreč čebule po 1—1.50, česen 5—6, zelje glava 3—4, kislo zelje 3, kislá repa 1.50—2, karfiola 3—10, ohrovt 2—3, hren 4—5, radič 1 kg 12 Din. Jabolka 4—6, suhe slive 7—11, celi orehi 6—7, luščeni 24. Na trgu je bilo 8 vreč pšenice po 1.50, 3 rži 1—1.50, 6 ječmena 1—1.25, 10 koruze 1—1.25, 6 ovsa 0.75, 3 prosa 1.25—1.50, 2 ajde 1, 2 ajdovega pšena 2.50—3, 6 fižola 1.50—3. Smetana 8—10, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 20, čajno maslo 24—28, jajca 0.50 do 0.75. Prinesli so 192 kokoši po 18—25, 280 piščancev 25—55, 4 gosi 30—40, 11 puranov 30—50, 6 rac 18—20, 8 kuncev po 5—20 Din.

Mariborski svinjski sejem 8. 3. 1935. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 176 svinj, cene so bile sledeče: Mlad prašiči 5—6 tednov stari komad 65 do 80 Din, 7—9 tednov stari 90 do 120 Din, 3—4 mesece stari 150 do 180 Din, 5—7 mesecev stari 200 do 280 Din, 8—10 mesecev stari 30 do 380 Din, 1 leto stari 480 do 550 Din. 1 kg žive teže 4—5.50 Din, 1 kg mrtve teže 7—9 Din. Prodanih je bilo 45 svinj.

Ptujski živinski in svinjski sejem. V Ptuju se je vršil dne 5. t. m. živinski sejem. Prignali so 223 konjev, 122 volov, 18 bikov, 22 juncev, 180 krav in 47 telic, skupaj 612 glav živine. Od teh so prodali 159 komadov. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: voli 2.50—4 D, krave 1.50—3, biki 2.50—3, junci 2—3, telice 2.50—3.55 Din. Konji so se prodajali od 600 do 3200 Din eden, žrebeta pa od 250 do 650 Din eno. — Dne 6. marca so prignali na svinjski sejem 128 svinj in 284 prascev. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: pršutarji 4—5 D, plemene tudi 4—5 Din, debele pa od 5—6 Din, prasci stari od 6—12 tednov so se prodajali po kakovosti in sicer od 60 do 120 Din eden. — Prihodnji sejem za prašiče bo dne 13. t. m., konjski in goveji sejem pa dne 20. t. m.